

■ ■ ■ Hva skjer dersom oljeprisen halverer seg? Ny forskning tyder på at norsk økonomi er mer sårbar enn vi har trodd.

Tåler vi halvert oljepris?

ØKONOMI
HILDE C.
BJØRNLAND

Nesten helt umerkelig har vi blitt stadig mer olje- og gassavhengig. Vi bruker riktignok «bare» fire prosent av oljefondet årlig, og verdiskapningen i olje- og gasssektoren utgjør «bare» en fjerdedel av bruttonasjonalproduktet (bnp). Men oljeboomen har endret norsk økonomi.

Det er ringvirkningene til fastlandsøkonomien som har blitt stadig større.

Mer og mer av det vi har igjen av industri, er nå knyttet opp mot den svært lønnsomme oljesektoren. Den uproduktive delen av industrien har vi allerede mistet. Tjenesteytende næringer, bygg og anlegg, finans og annen forretningsmessig tjenesteyting har alle blomstret i kjølvannet av oljeboomen. Samtidig dekkes en stadig større andel av de offentlige utgiftene via handlingsregelen. Og husholdningene får sin del av oljerenen i økt lønn, noe som drar opp privat konsum av innenlandske tjenester og utenlandske varer og reiser.

Nyere forskning kan underbygge dette. Studier gjort for ti år siden viste at 15–20 prosent av svingningene i fastlandsøkonomien kunne tilskrives økt aktivitet i oljesektoren og endrede oljepriser. Denne andelen kan være økt til mer enn 40 prosent i dag, ifølge nyere forskning, forskning som jeg gjør sammen med kollegaer ved senter for anvendt makro og petroleumsøkonomi (Camp).

Mer enn 40 prosent av svingningene i fastlandsøkonomien kan altså knyttes direkte eller indirekte til aktiviteten i oljesektoren – både investering og drift – eller til variasjoner i oljeprisen. Hva betyr denne økte oljeavhengigheten?

Norge er svært sårbar for et kraftig oljeprisfall, viser foreløpige beregninger som vi har gjort:

■ En reduksjon i oljeprisen på 50 prosent vil umiddelbart kunne senke Oslo Børs med 30–40 prosent.

■ Deretter rammes næring etter næring, for ikke å snakke om husholdningenes kjøpekraft.

■ Innen et år har gått, har bnp i fastlandsnorge falt med to-tre prosent.

Dette er et forsiktig estimat. Det baserer seg på en historisk periode der oljeprisfallene har vært kortvarige, slik at investeringsaktiviteten i Nordsjøen i liten grad har vært rammet (med unntak av 2010). Norges Bank har dessuten kunnet senke renten nesten ned mot null i denne perioden, for å motvirke de negative virkningene på fastlandsøkonomien.

Forskningen kan si oss en del, men ikke alt, for eksempel ikke hva som vil skje med utbyggingene av de mange planlagte feltene dersom de ikke lenger vil være lønnsomme. Men utbyggingen av små felt vil trolig bli lagt på is dersom oljeprisen halverer seg. Debatten om Lofoten kan slutte før den er begynt. Og Barentshavet kan vi kanskje glemme.

Kan oljeprisen falle så mye?

De fleste prognoser peker fortsatt på at oljeprisen skal opp. Men mange faktorer kan snu utviklingen den andre veien. Vi har sett drastiske olje-

prisfall før. Skifergasserevolusjonen, USA som vil bli selvforsynt med olje og gass om få år, mer effektiv drivstoffbruk i den vestlige verden, potensielle klimaavtaler – alt peker i retning av lavere forbruk av konvensjonell energi og lavere olje og gasspriser.

Gassprisene har vært under press lenge.

Men aller mest sårbar er Norge for endringer i det som har vært selve motoren bak de økte oljeprisene de siste årene: Kina. Dersom det for eksempel skulle vise seg å være en gedigen boble i boligmarkedet i Kina, vil Kina og naboland kunne rammes hardt, noe som vil redusere etterspørselen etter energi og olje fra denne regionen i en lengre periode. Nesten 30–40 prosent av endringene i oljeprisen de siste ti år kan spores tilbake til skifte i etterspørselen fra Kina og dens naboland i sørøst Asia. Det viser forskning jeg har gjort med kollegene Knut Are Aastveit og Leif Anders Thorsrud.

Og skulle oljeprisen først falle på grunn av redusert etter-

spørsel fra Kina, vil også investeringsaktiviteten på norsk sokkel reduseres, noe som rammer fastlandsøkonomien for fullt. Da kan man fort doble estimatene jeg nevnte ovenfor.

Oljen har vært en velsignelse for Norge så langt, og vi har gjort mye klokt i vår forvaltningen av dens formue. Men å tro at vi ikke er oljeavhengige, er å lure oss selv.

Vi bør bestrebe oss på å bli mindre oljeavhengige, slik at vi ikke skyver på alle omstillinger til fremtidige generasjoner. Det kan vi blant annet gjøre ved å dreie oljepengebruken fra generell offentlig utgiftsvekst til målrettet investering i infrastruktur, forskning og utdanning. Alt innenfor handlingsregelen så klart. Det får bli en utfordring til kommende regjeringer.

■ Hilde C. Bjørnland, professor ved Institutt for samfunnsøkonomi, Handelshøyskolen BI

Se også side 20-21 →

■ FOR AVHENGIGE. Vi bør bestrebe oss på å bli mindre oljeavhengige, slik at vi ikke skyver på alle omstillinger til fremtidige generasjoner, skriver artikkelforfatteren.

Foto: Gunnar Lier

FLERE INNLEGG
Side 38–40

Gjestekommentar

Bør «noe gjøres?»
Janne Haaland Matlary

Innlegg
Gammeldagse kommuner?
Sigrun Vågeng

Sorry, DN
Roger Schjerva

Yrkesfagenes gjøkunge
Vemund Venn

Ti råd til Støre
Christian Grimsgaard

GJESTEKOMMENTAR – ØKONOMI

STEINAR
HOLDEN

ROGER
BJØRNSTAD

HILDE C.
BJØRNLAND

ØYSTEIN
DØRUM

STEINAR
JUEL

PER RICHARD
JOHANSEN

Epost: debatt@dn.no Telefaks: 22 00 11 10
Hovedinnlegg/kronikk: Maks 4500 tegn
inklusive mellomrom Underinnlegg/replikk:
Maks 1500 tegn (ca. 250 ord)
Legg ved portrettfoto

■ Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv, må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten.
■ Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt

stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere.
■ Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter.

Debattinnlegg honoreres ikke.
Debattansvarlig:
Vidar Ivarsen,
tlf. 22 00 10 59 – 932 56 059
debatt@dn.no